

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Scientia universalis concionandi seu dictionarium morale - Cod. Ettenheim-Münster 88-91

P-Z - Ettenheim-Münster 91

Richard, Jean

[S.l.], 1776

Respectus humanis

[urn:nbn:de:bsz:31-110889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-110889)

De
Respectus Humani.

Cocitas et ignavia eorum, qui illorum mancipia scriptos efficiunt. Obligatio imposita cuilibet Christiano magis Deum timendi quam homines.

Sermo Primus.

Murmur multum erat in turba de eo: quidam enim dicebant: Quia bonus est; alii autem dicebant: Non. Nemo tamen palam loquebatur de eo, propter metum Judaeorum. Joan. 7.

Quam instabilia sunt iudicia hominum! Quam iniqua et maligna, quando passio et cupiditas eis miscetur! Jam à longo tempore id conquestus fuerat David, et quod Ise dicebat, specialiter Iesum Christum respiciebat, cuius tristem sortem praeviderat. Rem amaram! Inimici mei accusant linguas suas velut gladios, et tanderunt arcum, ut sagittent in occultis immaculatum.

Obscuris et confusus rumor in populo diffaminatur ratione Iesu Christi. Qui de eo sine animi praecipitatione loquuntur, dicunt: Est vir bonus, Seditio, quorum mentem et cor invidia, clandestina artes, odium corruerunt, ajunt: Est nequam et Seditiosus.

Ergo duae factiones excitantur, una pro ipso, altera contra ipsum: at satis mirari non possum, quod illi, quibus innocencia ipsius nota est, et qui ab ipso jam magna auxilia et solatia receperunt, cum apertè ipsius causam tueri debeant, nequidam de illo sermonem habere audeant, adeo timant displicere Judaeis, eorumque in se furorem incitare.

Ignave, Quid dicatur? terror panice, metus amittendi protectionem et amicitiam mundi, aut malignas ipsius censuras subeundi, non minus his nostris diebus frequens est, ac tempore cocorum et ingratorum Judaeorum illorum. astinamus virtutem, sed eam apertè tueri non audeamus, gauderemus equidem, si mundus bonas partes amplecteretur; sed quia obstrinatur ad probos atque vobis maledictis consuevit, amor gloriae et commodorum essentialia vincit munera. Nobis nostra existimatio et fama nimium cordi est, quam ut eam amittere velimus: lex qua vult ut eam conservemus, et non minus nos ipsos diligamus quam proximum nostrum permittit, ut omnes

Profaria 3. quinta habidromedis in Quadragesima.

83.

necessarias precautions adhibeamus, ne eam discrimini exponamus.

85.

An merito ita loquimur, atque huiusmodi consuetiones animus ex principiis illis, in quo fundatur praeterea apologia respectum, quos erga mundum et nos ipsos habemus, animum attendatis velim ad duas propositiones, quibus totus hic sermo continetur.

Divisio

Quando in rebus, ubi agitur de obeundo munere nostro, parum curamus, quid mundus censabit, falsum est dicere, quod verum illius contemptum nobis auersamus: Sed quamvis etiamnum ita esset, iustitia et pietas christiana à nobis exigunt, ut potius huic contemptui nos exponamus, quam ut vel minimum contra nostram conscientiam agamus.

Iudicia et censuras mundi videre, non est perdere honorem suum, id videbitis in mea prima parte. Sed etsi de eo periendo ageretur; nunquam habitare dabimus, illum Deo in sacrificium offerre, id secunda parte percipietis.

Pars prima
86.

Eas rationes ineamus, quas reputabimus aptas ad nobis conciliandam approbationem et estimationem mundi, omnes adhibeamus precautions, quae nobis necessaria videbuntur, quibus laude digni efficiamur, vel ne mali audiamus, quidquid moliamur, tam^{en} experiamur veritatem illius, quod dixit S. Hieronymus*, quod inter homines, qui sibi gloria inveniunt, quis id bonum cum majori malignitate et fallacia proximo detrahere possit, difficillimum sit, ut ut magna virtute praediti simus, conservare famam ab omni labe et calumnia immunam. Difficile est in maledica civitate, ubi palma vitiorum si honestis detrahatur, non aliquam sinistrae rumoris maculam contrahere.

* In Epitaphio
Marcella

Ut ut bona opera peragamus, ut ut innocuam vitam dicamus, si ii qui veram virtutem aestimare norunt, ipsius merito faventia reddunt testimonia, innumerati alii, quos turpis aemulatio, pertinax partium studium, vile laurum obrocant; optimas, in malam partem interpretantur, et neque omnium mortalium sanctissimus se adversus censuras ipsorum tuori valet.

Ea quo Jesus Christus, qui est ipsamet innocentia et sanctitas, cum tanta ignominia habitus fuit, quamvis

inimicos suos ultrò provocaret, ut si possent illum vel unius vitii convincerent, virtutes humanae ut ut perfectae sitis, ne meliorem sortam speratis: Spiritum mundi nunquam mutabitis, nunquam iudiciorum suorum praecipitationem, lingua sua volubilitatem et malignitatem cohibebitis.

Infelix proborum Sors! quòd sibi contemptum, cavillas, cavillationes mundi accersant, quòd contra se habeant homines, qui omnia carpunt, denigrant et inficiunt. Si quidem Ethnici essent et Athei, id eos consolatur, quòd eis duntaxat displiceant, quibus ipsa est Jesus Christus displicuit: Sed quòd homines, qui saluti suae nondum omninò renunciarunt, atrocibus maledictis conscindant eos, qui felicitatem suam bonis suis operibus sibi certam efficere conantur; Quae Sors infeliciores esse potest, quàm non posse diligere virtutem nisi cum dispendio propriae fama et conscientiae?

Id ego crederem, Auditores, nisi ultrò scirem, quòd quamvis hominum iudicia et censuras ubi de obsequio munere nostro agitur, nullatenus curemus, tamen inde nullum verum illorum contemptum nobis accersamus, et quòd solida gloria tam parum ab ipsis pendeat, ut dum eorum derisiones contemnimus, eandem mereamur, quòd beati sint illi, qui calumniis afficiuntur et despicuntur propter justitiam.

Quòd aperta vobis id demonstrarem, ne putetis, me vobis mundum, iuxta omnes malas ~~partes~~ partes suas exhibiturum.

Posssem vobis dicere, quòd sit mundus maledictus et frequentibus anathematibus in utroque testamento percussus: mundus de quo Jesus Christus non est, et pro quo non orat: mundus cujus caput est demon, et cujus corpus non est nisi monstruosa peccatorum congeries, quae plerumque racta rationi horrorem incutiunt, quorum turpitudinem et scandalosam enormitatem nos ipsi sapientes Ethnici ferre potuerunt.

Posssem vobis palam facere ipsius infidelitatem in suis amicitis, dissolutionem in gaudiis suis, infamiam in suis pompis et luxu: Sed ut intra argumenti mei limites me contineam, satis mihi est vobis dicere, quòd illius probra qua timetis, et qua vos impediunt, ne vos ipsos proorsus Deo detis, nihil contineant, quòd merito vos terrere possit, nihil quòd veri sapientes non rideant, nihil quòd vestram agendi rationem laefactare possit, unde fama vestra detrimentum aliquod pati possit.

90. Si ut Sario vos ipsos Des Idetis vitam agitis omnino
diversam ab ea quam egistis: Si manum vestram abrin-
ditis, et pedem vestrum procul à vobis projicitis, quia
vobis causa fuere lapsus et scandali. Si ab amicis vos-
tris vos alienatis, quibus sociari non potestis quin fla-
gitiorum suorum participes efficiamini, mundus vos des-
piciet et ignominia afficiet: Sed quodnam malum
haec praetensa ignominia vobis inferet? prima conside-
ratio: An illud erit universale? Secunda consideratio.
An semper durabit? tertia et ultima consideratio.

91. Non, Fratres mei, hic contumtus et ignominia nul-
lum malum vobis inferent. * Eunt Sagittae, quas parvuli
cum manu debili et tremabunda in vos vibrabunt, sed quae
in illos resiliunt, ut crudelibus plagis eos afficiant, Eunt
fovae, quas inimici vestri fodiant, sed ipsimet in eas inci-
dent. Eunt ignes, quos vobis preparabunt, sed flamma
ultrices et Sapientes illos devorabunt qui in illos vos pro-
jecerint, quin vos tangant, quemadmodum tres adoles-
centes in fornace Babylonicâ. Eunt patibula, in qui-
bus insani Aman vos suspendere voluerint, sed in quibus
ipsimet suspendentur: iniquitas ipsorum in capita eo-
rum residet.

* Sagittae parvulo-
rum factae sunt
plaga eorum
Ozal. 63.

92. " Omni officio nos privatis, velut infames accipitis,
" tanquam sceleratos et infantum devoratos traduci-
" tis, nos condemnatis, contemnitis: Sed crudelitates et injusti-
" tia vestra sunt innocentia nostra argumenta, Dicitur
" Tertullianus Saeculi sui Ethnicus*.

* In Apologia c. 50.

" Quidquid adhibetis ad nos ignominia afficiendum et tor-
" quendum, procul ut vobis succedat, novum gloria vestra
" Splendorem tribuit, et ad Religionem, quam profitemur,
" novos discipulos attrahit. Quò magis nos exterminare co-
" namini, eò magis numerus noster crescit, et Sanguis
" Christianorum est velut Semen, quod eos multiplicat.
" Si superstitiones et errores vestros sectiaremur, nos
" aestimaretis, atque ad primas Status dignitates eve-
" haratis, et alogiis opprimeretis, occultantes malum,
" quod in vobis esset, invenire bonum, quod in vobis non
" esset, conarimini. Sed o coeci aestimatores veri hono-
" ris! cum nos intuemini velut purgamenta, excremen-
" tum et opprobrium terrae, an hoc ex Sententia vobis ce-
" dit? tantum abest, quin potius tota infamia^{is} parte vos-
" tra se tenet, et gloria ex nostra; Philophi vestri et suel-

lentissimi imperii vestri viri nos aestimant et superba eodem
sua iugo fidei et doctrinae Jesu Nazareni subiciunt.

Ubi prudens ac iudicis praestans vir, quem injuria et
condelitas vestrae non obligent ad inquirendum, qui-
nam carater sit religionis illius, quae tam acerbè contem-
nitur? Ubi vir prudens, qui postquam eam cognovit,
illam non amplectatur? Ubi vir prudens et sapiens, qui
postquam eam amplexus est, cum ardore non exoptet
pati et ignominia officii propter eam?

Non amplius in hac specie versamur, dicatis, id fateor: 93.
sed cum atroces satyrici et maligni mundi cavillationes
locum occupaverint persecutionum tyrannorum, propter
ipsius intantionam, produunt affectus satis similes.

Totis viribus conatur probos denigrare ac infamia nota-
re; sed an verè ipsos ignominia afficit? an non malum,
quod ipsis inferre sibi proponit, ipsorum gloriam etiam-
num extollit? et an non cum Tertulliano* dicere possumus * ibid
esse speciem quamdam amulationis inter justi-
tiam Dei et injustitiam malorum, quanam earum
alteram superat? Injustitia malorum eos condemnat,
iustitia Dei absolvit: Injustitia malorum pudore
ipsos afficit, iustitia Dei verè gloria. Quodnam ergo
malum est ridiculum hoc: quid dicant homines? vobis
inferre, qualem contemptum et ignominiam vobis
aversare potest?

Verum quamvis contemptu et ignominia afficere
mini, an contemptus ille et ignominia universalis
esset? Secunda consideratio.

Savori panis nimisquam commune est objecta
augere, quae interdum sunt levissima, et saepe nihil
sunt. Si standum exploratoribus, qui mittuntur ad
considerandam terram promissionis, credatur quod sit
terra quae devorat habitatores suos: qui eam in-
lunt, non sint ordinarii homines sed gigantes, qui-
bus Israëlitae comparati quasi locustae videbuntur.
Res tamen non ita erat, contrarium enim postea pa-
ruit; erat terra pinguis et deliciis affluens, quae fue-
tus proferebat in abundantia, aër suavis et benignus,
homines sicut alii, terra quae exiguo temporis spatio
parta fuit.

* Si fidelis servo Elisai, omnia sunt perditia. * Vidat * 4. Reg. 6.
hostilem exercitum in circuitu civitatis, et equos ac ur-
rus territusque exclamat heu heu heu Domine mi-
quid faciamus? Sed haec ipsi respondet Elisaeus: Noli

am agitur om
um vestram
obis projectis
i. Si ab am
potestis qui
ini, munus
odnam mal
eret? prima
ada. consid
a consider
et ignominia
pillea, quos
os vibrabant
eos afficiant
ipimet in
bunt, sed fle
qui in illos
modum tres
nt patibula
eriat, sed in
orum in capite
infames, cuj
ratores, tra
delitatas et
gumenta, p
â afficiant
um gloria
quam popu
os catenari
esit, et long
d eos multi
sectarum
dignitate
tantes mal
eod in nob
atores vult
anta, exere
ententiam
famiam pati
ubi vestra

» timere: plures enim nobiscum sunt, quam cum illis: vera
 » postquam Savi huius oculi aperti fuerunt, tum vidit
 » montem plenum equorum et currum igneorum in circuitu
 » Elisaei »

* Tom. i. Sam. i.
 De Elisaeo.

Aperit Dominus
 oculos eorum, et
 viderunt se esse
 in medio Samariae.

4. Reg. 6.

98.

Fala est meritum et consolumentum vere virtutis,
 inquit S. Ambrosius*. Quot persecutores qui illam ignomi-
 nia afficiunt, tot insunt Defensores et fortè admirato-
 ras, Das illam protegente, et inimicos illius confundente.
 Mundus ipsemet ut ut depravatus et malignus sit, tan-
 dem aperit oculos suos veritati, et qui virum probum
 adorantur, agnoscunt coecitatem suam et tristam Sta-
 tum suum, facti sicut milites illi, quibus cum orante Eli-
 saeo, Dominus oculos aperisset, viderunt se esse in medio
 Samariae arbitrio eorum, quos perdere volebant, traditos.
 Improbi passim etiam inviti sunt virtuti testi-
 monium, non obstante confusione, quia illam cooperi-
 re volunt, non tam spissa et universalis est nubes, ut
 per medias emulationis umbras, quibus involvitur,
 quidam luminis radii non elabantur, qui illius pul-
 chritudinem manifestant. Improbus Baalam, ut ut
 impius sit, admiratur rectam ordinem qui in castris
 Israëlitarum viget, et quamvis vehementer urgeat-
 tur, ut imprecationibus eos onerat, tamen dicere co-
 gitur, quod exoptat morte illorum mori. Nemo ita
 coecus est, ut non tanquam Sapientes reputet illos,
 qui Savi salutem suam cogitant, atque metuent
 ne mors illos occupet.

Quòd si haec ita sint, potestne quis meritò curare ca-
 villationes quorundam improborum, qui fortè ad bo-
 nam frugem se recipiant? Potestne quis meritò ab-
 jicere animum Deo Servienti ipsiusque causam tua-
 di, quia apud quosdam maleficos et Salaratos male
 audit, dum ex altera parte Suffragium et applau-
 sus tenet eorum, qui verum meritum probe norunt?
 An meritò ipsum deterrere possunt insulsa Surrili-
 tates quorundam miserorum, qui iudicio carent, dum
 alii, quorum Sapientia est in veneratione, laudant
 id, quod veras laudes meretur? An meritò deserere po-
 test consilium terram promissam acquirandi, quia Sto-
 lili exploratores insuperabilia obstacula fingunt,
 quae vera talia non sunt.*

96.

Benique quamvis contemptus ille et ignominia re-
vera esset, quamvis esset universalis, an semper iura-
bit? Qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat
exaltabitur: oraculum quod citius aut serius effec-
tum suum sortietur. Ridebatur praecautis, quam
sapiens Noë adhibebat in construendo sibi arcam, ut
se unicum familia sua à diluvio salvum praestaret:
humilis hic et prudens Patriarcha sinabat loqui brutos
hos homines et stultos; sed tandem in aquis et loquelam
et vitam amisissent. Si sanctus vir iste cavillationi-
bus ipsorum offensus opus suum intermisisset, quò ipse
devenisset?

Pseudoamici Job omnes ipsius actiones et verba acri-
ter carpebant; bruta et stulta uxor sua cum simplicita-
tis et stoliditatis arguebat, quòd Deo serviret, qui cum tan-
ta indignitate illum accipiebat: Si vir iste qui Deum ti-
mebat, ignavis his atrocibus calumniis cessasset, an feli-
citate illam et gloriam, quae miseris suis et opprobriis
successerunt, obtinisset? Nunquam ita dives, nunquam
in tanta estimatione et honore fuit.

Virtus tua antecedit te, et gloria Domini circum-
dabit te, inquit Deus apud Isaiam*, ad animam fidelem,
qua capite demisso pergit quò eam munus suum vocat, vir-
tus ipsius ante ipsam graditur, an meritum et iux ipsius,
gloria Domini circumdabit eam, ecce splendor et mer-
ces ipsius.

97.

* Antecedit faciam
tuam justitia
tua, et gloria
Domini colligat
te. Isai. 58.

Ne timeas propheta, ait Deus Ezechiel*, Fortis
putabitis, quòd illum timore liberare valit dando illi
populum fidelem, tractabilem, pium, qui magna vane-
ratione eum persecutus sit. È contrario, si vult ut non
timeat, tum idè quia est cum iniquis, qui nec fidem ha-
bent, nec consuetudinem, atque cum scorpionibus habitat.

* Ezechiel. 1. 2.

Secundum nos, hac ipsa ratione omnia mature
deberet, et injuncta mandata inserere ad sedandum
timorem suum: Secundum Deum verò hoc ipsum illum
impellere debet ad sedandum timorem suum servan-
damque ei fidelitatem. Nos non nisi praesentes contem-
tus et humilitatis videmus, et Deus futuram gloriam
intuetur. Quò pluribus maledictis et opprobriis afficia-
tur, eò majorem splendorem habebunt virtus et firmitas
sua. Si nulla aut non nisi mediocria offendisset obstacu-
la, minus meritum intrepiditas ipsius habuisset; sed
Providentia tantas molestias ei creari permisit, ut majo-

rem gloriam ipsi prae pararet; constitutus est in Somo
9bid. c. 12. Israël, ut ei sit portentum.

Cessate ergo despondere animum ignavae animae,
 quae respectuum humanorum adeo mancipia estis, quae rudi-
 culis decentibus et frivolis observantibus addicta ita matuitis
 vanum contentum, quem tanquam formidandum phan-
 tasma intuemini. Id pro vestra consolatione aut Doctri-
 na rapto. Ridete judicia et censuras mundi, quando agi-
 tur de obaundo munere suo non est amittere honorem su-
 um, nec si ^{bi} varum contentum auersere, huj^{us} rationes pri-
 mum vobis exponi: sed quamvis etiamnum de peribende
 honore vestro ageretur, nunquam hesitare debetis Deo
 illum in sacrificium offerre; Secunda haec veritas, quam
 mox confirmaturus sum, aequè vos movere debet ac prior.

98. Pars 2^a

Si homo consideretur, sive quantum ad corpus suum,
 sive quantum ad animam suam, deprehendatur, quod sum-
 moperè intolerans sit dolorum unius, et intariorum cru-
 ciatuum alterius. Si dolorem quodammodo violentum pa-
 titur, tunc agitur, conquiritur, vociferatur: corpus suum
 diligit, id sufficit, ut omnia, quae illud incommodo aliquo
 afficere et laedere possunt abhorreat. Si honor ipsius impe-
 titur, tunc internè affligitur, atque si tristitiam suam
 non semper manifestat, tantò avius indignatio animam
 suam torquet: in ea parte laeditur, quam valè maxime sen-
 sus afficit, et si ab ipsius arbitrio pendet devitare ignomi-
 niam, quam ipsi auersat vita mutatio, communitè has
 partes amplectitur.

Dicam na? harum duarum Substantiarum quibus ipse
 componitur, una longè magis adhuc sensu afficitur quam
 altera. Corpus non nisi praesentis et realis mali sensum
 habet, cum sit proxius materiale et sine cognitione, quid
 quid ab ipso remotum ^{est} ipsi videtur indifferens: Solus praes-
 ens dolor illud cruciat.

Sed aliter cum anima res se habet; praeteritum, praesens,
 futurum ipsam affligunt: praeteritum recordatione illi-
 us; praesens tormento quod patitur; futurum timore
 illius quod ipsi imminet. Mollitia et sensus ipsius ultra-
 rius adhuc progrediuntur: malum etiamnum imagi-
 narium ipsam inquietat. Rati non potest, ut de ipsa
 judicium aliquod feratur, quo fama ipsius obneretur: qui
 tranquidè fave possit Satyras et cavillationes, quae ipsam

ignominia afficiunt? Semper conservando honore suo attenta sapius mavult non agere quod tanetur, quam opprobria tolerare, quod agerit id, quod agere debuit.

Si caracter iste est libidinosorum et carni adhibitorum Christianorum, at quos S. Paulus animales ~~non~~ non probat * i. Cor. 2. 99.
homines vocat, qui non percipiunt ea, quae Dei sunt, nec quid ipsi debeant, nunquam tamen Spiritus fuit verorum Christianorum, hominum illorum, quos idem Apostolus ait esse homines Spirituales, qui de omnibus judicant, prout oportet, et qui à nomine judicantur, vel qui iniqua, quae de ipsorum agendi ratione feruntur judicia vident et contemnunt. * ibid.

Istis libidinos et carnalibus hominibus Deo et muneribus suis cum dispendio fama aut bonorum suorum adhaerere stultitia videtur, nec mirum esse debet, res, prout sunt non intelligunt, imò eas intelligere non possunt, inquit S. Paulus, quia ^{cum} non nisi mediante spirituali lumine de iis judicare debeant, lumen istud ipsis deest.

Istis variis Christianis autem Deo servire et munera sua etiam cum dispendio fama sua diligere, est obligatio, quae illis videtur essentialis, et quando oportet ut creaturas deserant, quò Creatori adhaereant, cum gaudio ei quidquid pretiosum habent, in sacrificium offerunt. Ne id miremini; sunt homines Spirituales, qui de omnibus judicant ex bonis principis, quae judiciorum sunt regula; et cum insuper à nomine merito judicari possunt, cum magnanima generositate contemnunt quidquid vesari dicere et facere possunt ut eos calumniarentur aut perdant.

Justitia et gratitudo ipsis adeò nobiles animi sensus inspirant. Justitia; quidquid honoris referunt id totum Deo debent. Gratitudo; si quidpiam molestum pro Deo tolerant, longè alias pro ipsis perperis est. Et ex his duobus principis ei sine hesitatione suam famam pio sacrificio consecrant. 100.

Dicit primò Justitia; omnia à Deo proveniunt, omnia ad Deum pertinent, omnia Deo offerri debent. Quod nobis magis proprium et intimum esse videtur, nostrum non est, ipsum substantia nostra, ait Propheta, ad nos non pertinet, non est nisi nihilum coram Domino. At verò si ipsum nostrum esse ad nos non parti-

quod quamvis nec urbanus nec obsequiosus sit, tamen nullas censuras et inimicos sibi auerrat, fallitur; agrastus hæc agendi rationes offendunt, et Sapientia sola sunt apte ad rumpenda artificiosarum amicitiarum vincula.

Si ergo famam vestram servare cupitis, oportet ut obsequiosi sitis sine abjectione, et graves sine superbia: Sed quamcumque motum compositionem præ vobis feratis, oportet semper, ut ad magnum hoc principium redeatis, quod ubi agitur de gloria Dei et propria vestra salute, contemnenda sit hominum amicitia, quorum cavillationes et odium reformidatis. Animum obfirmant vos ab arcta viâ quam ambulare debatis, removere, vos animum obfirmate eam sequi ut ut aspera et difficilis vobis videatur.

Pietatem vestram vident, vos cocitatem ipsorum videte. Atrocibus maledictis caeremoniarum nostrarum sanctitatem et Evangelii Severitatem conscindunt, aperte profiteamini, quod huic effrenata licentia adversamini, et quia amicitiam ipsorum non nisi per innocentiam vestram sacrificium emere potestis, huic fatali amicitia sine ulteriori deliberatione renunciate, et dicite quemadmodum Apostolus: An Deo, vel * Galath. i. an hominibus quero placere? Si adhuc hominibus placere, Christi servus non essem. Recedite creatura, vobis nihil debeo, nihil mihi et vobis erit cum dignitate conscientia mea et officii mei, quo erga Creatorem meum obstringor; ipse est protector vite mee, quem timebo? agitur de propria ipsius causa, illum rationibus meis implico, certo me tuabitur, et si videratur me crudelibus inimicorum meorum dentibus perire permittere, semper hoc me consolabitur, quod officio meo fungar, ipsæque sic me iuncta ac probare velit.

Virtus tranquilla semper est suspecta: si minus adversa sustineret, forte felicior esset, sed non tam fortis. Iniqua hominum iudicia, ipsorum contumtus et atrocis derisiones illam equidem contere possunt; sed quando ^{non} subvertitur, tunc similis est arboribus illis, inquit S. Gregorius*, quæ postquam à vehementi vento, qui verisimiliter eas à terrâ suâ evellere debebat,

* Lib. 22. Moral. c. 5.

diu pulsata et conquisitata fuerunt, adhuc validius
si adherent ex agitatione quam acceperunt.

Famam vestram minuent, consortium vestrum
lugiant, ab oblectamentis et artibus Sauli arabimini:
ni: Sed gaudete, hoc fama et oblectationum vestra-
rum sacrificium virtutis vestrae vires augabit; Signi
habiti estis pro nomine Iesu has iniquas tractationes
et calumnias pati.

Hoc iustitia munus est, quò impune vos eximere
non potestis. Honor vester nihil est, et pretiosus
affici potest, cum contemnentos vana hominum iudi-
cia, illum magnanimè Domino, ad quem omnis gloria
pertinet, in sacrificium offertis.

Proterea. (ist haec est Secunda ratio:) an non ipse pro
vobis propriam suam gloriam dedit: Quid ergo ipsi
rependere debetis in gratitudinis vestrae testificatis-
nem? trucidatus fuit sicut Abel, ludibrio habitus fuit
sicut Noë, persecutionem passus est sicut Iacob, nudatus
fuit et venditus sicut Ioseph, contemptus sicut Elias, vine-
tus, contumeliosè exagitatus, morte damnatus sicut Sancti
illi veteris testamenti, qui illius figura fuerunt. Ali-
quos offendunt sermones ipsius sicut Capharnaïtas,
alii, sicut Geraseni ipsum rogarunt, ut à finibus eo-
rum exiret; avari ipsius paupertatem ludibrio habue-
runt, Superbi ipsius humilitatem, voluptuosi ipsius
vite austeritatem. Pharisei ipsum odio persecuti sunt,
Herodes tanquam Stultum tractavit, Pilatus velut Re-
gem theatraliam, et Iudaei videntes illum cruci affi-
xum, vociferati sunt in furore suo, Si filius David est,
descendat de cruce, et salvet semetipsum.

Inter tot contumelias, contemptus, derisiones
quinam fuerunt illius animi sensus? Quamvis Apos-
tolus id non dixisset, facile tamen fuisset illud venire.
Cum gaudio sustinuit ignominias cruci suae adhae-
rentes, ignominiam et confusionem, quibus illum ini-
mici sui affecerunt, contempsit.

105.

Quòd manipia et miseri verecundiam hanc con-
tamnant, Status eorum illam velut naturalem efficit:
Quòd Philophos et proteranos Sapientes non afficiat, est
Superbia vel Stupiditas^{as} Stoïca: Sed quòd Deus, cui gloria

propria est, Deus qui hostes suos confundere, exterrina-
 re, mentem et cor hominum quovunque voluisset,
 vertere poterat, ut nos salvarat, quod abjectissimum est elegerit,
~~est~~, et quod non obstantia eo quod fieri et cogitari pote-
 rat, has partes amplexus fuerit non ex necessitate, aut
 cum moerore, sed libera et cum gaudis, ut opus à Patre
 suo sibi commissum abolveret: Quale portentum!
 Quale exemplum! aut potius qualis ignavia et qualis
 ingratitude tam generoso Deo nolite ex gratitudine
 fluxa gloria sacrificium offerre! Qualis ignavia, qualis
 ingratitude erubescere cum coram hominibus! an non
 hoc est velle esse ex numero eorum de quibus dicit? * Luc. 9.
 * Marc. 8.
Qui me erubuerit, hunc ego erubescam, erubescit sa-
care quod ipsi praecipiebam, erubescam cum ^{coram} Patre meo
agnoscere, atque ipsi concedere quod à me petit.

Terribilis comminatio esse Deo objectum confusionis 106.
 et contemptus, ab ipso rejici, derelinqui, abdicari! an
 unquam majus infortunium fuit! Hoc est tamen, in-
 quit Tertullianus, quod iis evenit, qui volunt placa-
 re creaturis, et parvi pendunt displicere Creatori, qui
 volunt compendium facere ex sacrificio, quod Christus
 ipsorum gratia facit propria sua gloria, et qui formi-
 dant ipsi sacrificare fragilem honorem et fluxam exis-
 timationem. Quod ipsis minatur, omnem effectum suum
 consequatur; aeterna sed justa confusio erit poena rudi-
 cula et iniqua, quae ipsos in aeternum damnabit.

Conjiciamus ergo oculos I: concludit S. Paulus superius
 adducto loco Ep. ad Hebraeos*: conjiciamus ergo oculos non * Hebr. c. 12.
 in pseudo-prudentes et praetensos illos sancti Sapientes,
 quos rubor imaginarius à viis salutis retrahit, sed in Je-
 sum authorem et consummatorem nostrae fidei, qui
 cum vitâ tranquillâ et beatâ fuit posset, eadem nostri
 causa renuntiavit; in Jesum qui à peccatoribus, qui in
ipsum insurrexerunt tantas contradictiones passus
est, ut impediret, quominus animum despondereamus
et deficereamus.

An nimis molestum est nobis ipsius vestigiis insis-
 tere, et an inimicis ipsius usque ad sanguinem pro ipso
 pugnando restitimus? in minimis rebis, ubi pro ipso
 nos declarare deberemus, ignavi quid ageremus, si tam
 diis tentationibus exponeremur? Conjiciamus ergo

* In dextera
 Dis Dei sedet.
 Hebr. 12.

oculos in Iesum, qui tanta pro nobis passus est, et qui, pro eorum adit idem Apostolus*, modo sedet in dextera Throni Dei, ut videat eos, qui vanas mundi censuras contemserint, atque remuneret gloriâ aeternâ caducam, quam si generosâ deviderint.

Respectus Humani.

Coscitas et ignavia eorum, qui illorum mancipia se reddunt. Obligatio cuiuslibet Christiani timendi displicere Deo potius, quam hominibus.

Sermo Secundus.

Nolite timere eos, qui occidunt corpus; animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest et animam et corpus perdere in gehennam.
 Matth. 10.

108.
 Quo communi
 Martyrum. et pro
 Dom. 18. post
 Pontificat. in
 hac verba: videntes turbas timensum. et pro
 Dom. 4. post Epi-
 phaniam in hac
 verba: quid timidi estis modi-
 cae fidei.

Nihil timere, imò nec mortem, et quidquid terribilissimum est, coeca est Stoicorum apathia; timere, quod leve est vel imaginarium et varisimile duntaxat, suam umbram, phantasma aliquod, est caracter mentium debilibus et ignavarum; timere quod timeretur, illudque timere, posthabitò eò, quod huiusmodi terrore et perturbatione animam ratione competentem afficere non debet, est spiritus et agendi ratio verorum Christianorum.

Inter Deum et homines collocati, sollicitati huic ex justitia deferre, et alios ex decentia fovere, Religionis munice obire, nec tamen propterea renunciare amicitia eorum, quorum protectionem conservare, vel cavillationes et contantum Davitare vestrà interest: Quid in tam lubrico statu positi, ubi Deo displicere ex una parte doleatis, et ex altera censuris et persecutionibus hominum vos exponere non velleis, quid agere debetis? Hoc ipsum est, quod saepe queritis, atque causa est inquietudinum vestrarum, et quod nosse gauderatis.

Iesus Christus hac de re mentem suam verbis adeò claris, conceptis, et daretoribus aperuit, ut omnem difficultatem tollat, atque tristi molestiâ, quâ fortè affligimini, vos liberat: Nolite timere, inquit, eos, qui occidunt corpus; animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum qui potest et animam et corpus perdere in gehennam.

Nam hoc idem est, ac si vobis diceret, non vato vobis absolute timere homines, et vobis opportuna providere, ut

à Satyris et iniquis eorum linguis tutos vos præstat, ut erga
eos quædam scientias servatis, quas civilis Societas exigit,
famam vestram tueri, ipsorumque amicitiam fovere.
At si humanus timor vos impellat ad faciendum ea, quæ
lex mea vobis inhibet, aut ad non agendum, quæ illa vo-
bis præcipit: si metus, illis displicendi, aut crudelibus per-
secutionibus vos exponendi, vos induit ad me offendendum,
et ad eos magis timendum quam me, sitote quod hi timo-
res et respectus politici indignationem et vindictam ma-
am vobis auereri sint, quod injustitia et debilitas judi-
ciorum suorum subjacere debeat Severitati meorum, quod
oporteat timere, non eos, qui non nisi fluxam in vestra cor-
pora potestatem habent, sed eum, qui corpora et animas
vestras ad æternos ignes condemnare potest.

Timor Salutaris Dei mei, an melius firmari potes? Timor 109.
insanus respectuum humanorum an Severius et justius con-
damnari potes? Quid simile habet, quod unus cum alte-
ro conciliari possit, ut quæ modo dixi positis? Si Deum time-
tis, tum parum curatis quid homines de vobis dicant et sen-
tiant. Si sermones et judicia hominum timetis, inde appa-
ret, quod Deum non timeatis.

Deum timere est vera ratio resistendi omni respectuum
humanorum tentationi, prima propositio. Succumbere ten-
tationi respectuum humanorum, est magnum signum,
quod timor Dei præ oculis non habeatur, secunda propo-
sitis. Incipiamus à prima.

Nihil in Deo est, quod re formidandum non sit; nihil
quod non debeat terrorem inuicere, et intra officii sui
limites continere hominem, qui ad principia Religionis
et fidei suæ suam agendi rationem exigit. Pars i^{ma} 110.

Falsæ et ridiculæ divinitates, quas Ethnica Super-
stitio coluit et adoravit, nihil unquam formidabile
habuistis. Quilibet impune vobis insultare et sine me-
tu effundere poterat profanum thur quod vobis adolaba-
tur. Impune Statuas vestras avertere, tridentes vestros
et fulgura tractare poterat; oculos habebatis, sed non vi-
debant, aures sed non audiebant, pedes et brachia at nec
motum nec sensum habebant.

Deus, quem colimus et adoramus, solus est qui timeri
debet, solus, qui, prout David ait, terribilis est super om-
nes Deos. Nomen ejus sanctum est. Sed idem Propheta nos
monet, quod sit nomen terribile, ipsius secreta super fi-
lios hominum, sunt magna et impenetrabilia, sed propte-
* Psal. 97. 24.
Psal. 110.

* Psal. 65.

reâ minus terribilis non est: *terribilis in consiliis super felios hominum.

Dicamne? oportet ut inter tenerrima blandimenta sua timeatur, et sicut in ira sua misericordia sua recordatur, ita in misericordia sua justitia sua iura non obliviscitur. Animam, quam diligit, vocat columbam, sponsam, totam pulchram suam, sed tanta est eius amulatio et zelotypia, ut conqueratur, quod ipsum vulneraverit in uno oculorum suorum, et in uno crine suo.

iii.

Longè aberrat vos, qui arbitramini, quod adeo formidabilem Deum timeatis, et qui tamen vestrâ viventi ratione saepe palam facitis, quod homines æquè ac etiam num magis timeatis quàm illum. Enimvero qualem timorem à vobis exigit, ubi imaginatio turbata est at mens perturbata? Hic timor fuit quodam tragicis casu? Hic timor fuit timor Pharaonis. An timorem gladii inimici in viâ occurrentis parcundi? Hic timor fuit Baal. An timorem, quem inquit digitorum manus hominis mysticos caracteres scribentis, quorum explicatio at funesta consecutiones reformidantur? Hic fuit timor Baltassar. An etiam timorem, qui provenit ex cognitionis et fidei reliquiis, que necesse fieri adhuc menti adherent? talis est timor reproborum ~~et~~ et demonum, credunt et contremisunt.

In his ergo non vos invenire arbitramini Sapientem et salutarem timorem illum, de quo mihi sermo. Verus timor ille est, qui hominem super terribilissima que que evahens, ipsum vanos respectus et frivolos humanarum doctissimarum rationes contemnere facit, atque ad ea, que ipsum magis terrere possunt, dicere, nihil horum comparari potest idæ, quam Deus meo mihi offormo. Reformido censuras vestras ô homines, sed magis adhuc iudicia Dei mei. Mala que mihi minitamini horrore pro periculant, sed magis adhuc ea, quibus me Deus meus, si illum offendero, afficiet.

Sapienter hic et salutaris timor, de quo loquor, est timor superior et dominans, qui omnes illos qui sibi sunt contrarii, expellit, quemadmodum clavus major et fortior locustudine minoram et debiliorem, inquit S. Chrysostomus, timor firmus et stabilis, quem amor comitatur, vel ad illum animam ita bene dissonit, ut, ne unquam Deus dis-

placat, omnia quae illam ab officiis suis abducent, ac deovare
 volitis timor, qui illam fidelem efficit obligationibus,
 quas contraxit, atque Deum voluit, fulcrum, basim, fir-
 mamentum et fortitudinem suam respicit: firmamen-
tum est Dominus timentibus eum. * Psal. 24.

Ita, inquam, posita vobis ob oculos hominem, qui verè
 Deum timet, videbitis eum nec amore bonorum allatum,
 nec voluptatum suavitata inescatum, nec honorum splen-
 dore excoactum, nec spe impunitatis audaciorum, nec
 cavillationibus et contumtibus offensum, nec minis et
 suppliciorum severitate perturbatum. Denique vide-
 bitis hominem, quem nulla respectus humani tenta-
 tio, nullus timor displicendi hominibus cum dispen-
 dio conscientiae suae et munerum, quibus ergo Deum
 obstrictus est, unquam dejicere poterit. Quod si hujus
 argumenta deponatis, fortissimum aut saltem cla-
 rissimum et ad permovendam animam aptissimum
 illud est, quod ab exemplis ducitur, et omnium ex-
 emplorum varissima et certa sunt ea, quae nobis Divi-
 nae Scripturae suppeditant, et quaedam memorabi-
 lia.

Adversus tentatione bonorum exhibebo vobis ex-
 emplum Tobiae: adversus tentationem honorum ex-
 emplum Moysis: adversus tentationem contem-
 tum, exemplum Davidis: adversus tentationem mi-
 narum et suppliciorum, exemplum trium adolescen-
 tum in ardentem fornacem conjectorum.

Haec sunt, o munde, fortissima media, quae adhi-
 bes, ut homines mille vanarum decantiarum man-
 cipia efficias, atque adigas, ne quidquam quod tibi
 displiceat, agant. Sed en simul senta omnino contra-
 ria, quae timor Domini anima eorum ingerit, qui si
 fideles esse cupiunt non obstantibus fallacibus promissio-
 num tuarum illicitis, judiciorum tuorum iniquita-
 te, cavillationum et censurarum tuarum maligni-
 tata, violentis persecutionum tuarum et calumnia-
 rum telis, Deum timent, hocque sufficit, ut te non time-
 ant, basim eorum erit et fulcrum, nihil quod muneribus
 suis adversetur, agant: firmamentum est Dominus ti-
mentibus eum.

Tentatio bonorum est tentatio subtilissima; si quis
 agere velit quod mundus suadet, atque ea vacare
 quibusumque modis et viis, commodatis, unvaris, tur-

pibus obsequentiis erga certos quosdam potentiores, quorum cupiditatibus et vitiis adulatur, iniquis commerciis, alit obstinata reuratione restituendi id, quod injusta detinet, ne ad inicitas redigatur, brevi dives erit, atque perniciose hae sequens principia miseriam eluctabitur.

Sed admiramini virum, qui in aliena regione ubi captivus est; et ubi tamen optimam fortunam adipisci potuisset, si Salmanassar Regis religionem amplexus fuisset, aut si stipulato foenore mutua dedisset ea quae à liberalitate hujus Principis acceperat: admiramur, inquam, virum, qui laedere conscientiam suam ita timet, ut Gabalo, qui egenus est, gratis multas pecunias suas; virum, qui de exiguis, quae ipsi restabant facultatibus fratres suos, quantum potest, adiuvat, et qui timens, ne animal, in jus balantis vocem audit, furto fuerit ablatum, vult ut restituatur. Unde proveniunt haec omnia? à timore Dei, prout ipsemet declarat: Pauperem quidem vitam agimus, inquit filiusus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, et recesserimus ab omni peccato.

* Tob. c. 4.

114.

Tentatio voluptatis est in aliquo sensu adhuc subtilior quam tentatio divitiarum: quanta indigna quis non committit, ut mulieri cuiquam placeat? Quot etiamnum media adhibet mulier aliqua, ut viri alienius amorem sibi conciliet, quo media tamen conscientia sua religio improbat? ambo se turpis displicendi timoris mancipia efficiunt, quia Deum offendere non verentur. Sed admiramini Joseph, qui sollicitatus, blandimentis dilinitus, ab impudica Domina retentus, lascivis ipsius propositio nibus resistit: ex quonam principio? ex timore Dei, qui eum obligat, ut Domino suo sit fidelis: alias enim omnia illum ad malum impellebant, ardor juventutis, voluptatis illucabra, objecti praesentia, imò etiam impunitatis spes, Sed sunt ipsius verba: quomodo possum hoc malum facere, et peccare in Deum meum? Respektus humani, scientia flagitiosa nihil in animum poteritis, quae timorem Domini ante oculos habet.

* genes. 39.

115.

Fortè honor, quem mundus insanis cultoribus et turpibus mancipiis suis promittit, essentialissima Religio nis munera vincat: Ita equidem quando quis Deum non timet, sed quando sanctum et purum timorem illum, qui ei debetur, habet, super omnia, quae humanam super-

* Gal. 18.

quam demulcere possunt, se evahit: Admiramini Moysen:
 à filia Pharaonis adoptatus, quantis dignitatibus sacra- Hebr. ii.
 tus non fuisset? * Dis tamen renunciat, maluitque affligi ce-
 cum populo Dei, quam fluxu hoc honore fuit, majores divi-
 tias aestimans Aegyptiorum thesauro improprium Christi, ce-
 Aegyptumque reliquit non veritus animositatem Regis.

Quid dicam de alio effectu, quem salutaris hic timor 116.
 in anima progignit, ut namque contumeliosas cavillationes,
 et atroces imprecationes contemnat? Hae ratione, in mundo,
 vindictam sumis deus, qui te derelinquunt, vel quorum
 optima proposita inutilia redditorum te speras. Auges co-
 ram illorum oculis illud sermonum et malignorum judi-
 ciorum tuorum phantasma. Equidem eo perterrantur,
 nisi timor Dei tuarum censurarum metu fortior illos fir-
 marat.

Quid ergo agunt? Quod David egit, Tu sis, ajabat ad
 Deum, quamnam opprobria et ignominias sustineam prop- Psal. 68.
 ter meam erga te reverentiam. * Tu sis improprium me-
um, et confusionem meam, et reverentiam meam. Ex

quo ab impiis derisus, ab iis non nisi afflictiones et injurias
 expecto; Sed nihil refert, non derisum tibi offerre proci-
 meas, et tempus istud arumnarum mearum intuebor, ve-
 lut tempus beneplaciti tui. * Ego vero orationem meam * Ibid.
ad te Domine, tempus beneplaciti Deus.

Denique desideratisne quadam exempla fortitudi- 117.
 nis, quam iste timor Dei anima tribuit super crudelissi-
 mas minas et terribilissima supplicia? Plura ex sacris
 libris referre possem, sed sufficit mihi exemplum retu-
 lipse trium adolescentum in fornacem ignis ardentis misso-
 rum; hujus sacrae scripturae facti accommodatio vos adhuc me-
 lius mentem meam assequi faciat.

Nabuchodonosor sibi magnam et magnificam statu-
 am erigi curaverat, atque omnes subditos suos obliga-
 verat ut eam adorarent.

Spectatissimi quique vasti Imperii sui undique acon-
 rrent, ut eam venerarentur et adorarent; plebs vario-
 rum instrumentorum sono capta turbam sequi voluit,
 et omnes veriti ne recusatio hujus publicae adorationis
 Regis indignationem ipsis accesserat, concursus extraordi-
 narius et magnus fuit. Et tamen quid erat? Inanimata Sta-
 tua, quae non nisi quadam principis lineamenta referebat; et
 quae suspiciebatur ac si ipsemet Princeps adfuisset.

Considerato sub hac figura respectus humani idolum. De ipsa nihil est, et tamen magnum quod est in idea, quam sibi de eo efformant in, quibus curia iudicii suspensa est. Quibus multitudinis torrente abrapti, alii vanis decantibus induiti isti Spectaculi novitate abtracti, illi timentes, ne tetrici et illiberales habeantur, agunt quod alios agere vident. Quid dicatur, nisi se ad ipsorum usus et mores conformarent. Mundani, hanc vestra effigies est et imago, ubi dederunt et probum aliquod perforandum, vel persecutio quadam timenda, juxta mentem vestram expedit à tempestate tutos vos prestare, et Creatoris partes servare, ut ad creatura partes succedatis.

Nihilominus id nos consolari debet, quod non omnes eorum Statuâ genua flectant. Non obstante eorum hac Medorum et Barsanum multitudine, adhuc inveniantur quidam Sidrach, Misach, et Abdanago, qui cum magnanima intrepiditate exclamant: Magna Princeps, ultro volumus, si sine conscientia nostra lesionem possemus mandatis tuis obedire. Minaris quod iussurus sis nos in fornacem ignis ardentis pedibus et manibus ligatis mitti, veremur indignationem tuam, sed adhuc magis Dei indignationem. Facimus, si ille permiserit nobis, quidquid desideras, sed si nolit, audacter tibi dicimus, quia nec Deos tuos, nec Statuam auream, quam erigi fecisti adoramus. Quod si noluerit notum tibi sit, O Rex, quia Deos tuos non colimus, et Statuam auream, quam erexisti non adoramus.

Fortis animi sententia, in qua animum suum obfirmat quisvis homo, qui timet, non eos, qui non nisi corporibus mortem inferre, eaque in fornacem ignis ardentis mittere possunt, sed illum, qui cum absolutam in corpora et animas potestatem habeat utraque supplicii et ignibus aeternis tradere potest. Dominis suis obedire atque ipsos timere, hoc lex jubet, sed ipsis obedire cum dispendio propria conscientiae et observantiae, quae Deo debetur, id ipsa prohibet et damnat, Nolite timere eos, etc.

ii8. Ex his duas evicamus duas consecutiones: Prima consecutio: In ordine naturae timor communiter loquendo non est nisi passio abjecta, ignava et sterilis; sed ordine gratiae est ipsamet fortitudo et magnanimitas, quando Deum respicit et illi displicere timet.

Isai. c. 40. Quare, ita post Isaiam eos nuncupo, qui homines metuant, animo deficiunt et ex infirmitate cadunt, ut ut fortes videantur: Sed qui sperant in Deo, cumque timent, semper novas vires assumunt. Nihil eos impedit, quominus munera sua ob-

cant, et se supra obstacula, quae ipsis opponunt homines; volant sicut aquila, et sine labore currunt, quod eos Spiritus Dei vocat. Puellae, pueri, virginis, quibus delicata et tenera est corporis constitutio, crudelibus minis resistunt. Ubi tyranni ipsis dicunt: colite Deos nostros, secus horrenda tormenta vobis erunt sustinenda: Deos vestros contemnimus, respondant ipsae, solummodo Deum nostrum timeamus et colimus.

Secunda consecutio. Turpe admodum procul dubio est, videre, quod Christiani, qui in Sacramento Baptismi et confirmationis promiserunt se renunciaturos mundo, atque gloriosae fidei suam defensores, ignavia cedant, non furori ethnici cujusdam tyranni, et immanis persecutoris, sed vanis hujus mundi decantibus, terroribus panis, cavillationibus impij cujusdam, sermonibus et judiciis iniquis, quae de ipsis ferentur si pie vivant. Quod si hoc ita est, ne ergo sibi adulentur, quod timeant et amant Deum. Enimvero sciant velim, quod cadere respectibus humanis, et negligere officium suum ex timore mundo displicendi magnum sit argumentum, quod quis timorem Dei ante oculos non habeat.

Docent nos sacri libri nostri nihil sapientius ita male collatum esse ac timorem: Sape trapidamus, ubi nullus timendi locus: Sape in stupida et perniciosâ securitate vivimus, dum merito timere debemus.

Part. 2. da
120.

Cain timet ne occidatur, et non timet indignationem Domini, qui quaerit ab eo ubi frater ipsius sit. Aegyptii velut ex transeveru duntaxat Sape non nisi phantasmata vident, et eis adeo conturbantur, ut objecta ipsis terribiliora videantur quam ea ipsa sint. Horribiles sentiunt plagas, et nullus eorum mali originem scrutatur ad adorandam cum tremore manum ultricam, quae eos percussit.

Talis est Spiritus locorum et insanorum hominum, Similes sunt, inquit S. Augustinus*, avibus illis, quae ex robo, in quo se absconderant atque securae erant, praecipitant egrediuntur, quamprimum furtium, quibus percussit, stragulum audiunt, ut in laqueos sibi preparatos, et quos non timent, se coniciant.

* Serm. 1. in
Psal. 90.

Tutissimum horum hominum, de quibus loquor, asyllum esset ille timor Domini, quem David intuetur velut initium

121.

Sapientia, et de quo Author libri Ecclesiastici ait; omnia prospera successura homini, qui illum timet: timanti Dominum bene erit.*

* cap. i.

Et sane quid pertimesunt, quod eos consternare debeant; An paupertatem? Sed nulla est vis qui timant Dominum cum reverentia manum ejus deorsum alantur etiam quando ipsa eos spoliat: non est inopia timantibus eum. An privationem vitae necessariorum? Sed ille qui nutrit aves, qui lavant et horrea habeant, in qua congregant, ipsis panem tribuit; quo indigent, atque in summa etiamnum indigentia contentos efficit: etiam dedit timentibus se. An atrociam iniquarum linguarum tela? perversa iudicia, quae de illorum agendi ratione feruntur, cavillationes et contentus, quibus expositos se vident, calumnias et injuria quibus aures ipsorum feriuntur? Sed timor superior metu hominum ipsos efficit tranquillos, iniquos hos sermones non pertimescunt: ab auditione mala non timebit.*

* Psal. lxxi.

122.

Si homines isti, quos modo vobis depinxi, et quorum effugium ipsemet Spiritus Sanctus adumbravit, ita animo sunt affecti ex timore Dei, qui mentes et corda ipsorum tam salutariter occupavit: Quid de illis sentiemus, qui respectuum humanorum mancipia, ipsius partes aperte tueri non audent? qui nimis curiosis oculis videre volunt mysteria conversionis, quam ad praebendum fratribus suis exemplum, vel mala, quae ipsis daderunt, reparanda publicam facere debeant? Quid sentiemus de hominibus illis timidis et molibus, qui in id duntaxat incumbunt, ut namque se tutos praestent ab injuriis derisionibus, quibus saepe exposita est vitae mutatio, quando erumpit? Qui quidem mundum deserere velant, sed qui sibi imaginantur se id tam cito facere non debere, ne praepropera pietatis ipsos poeniteat, quae se melius sustentare potuisset, si à longè sibi prospexissent?

Si ipsis fides, optimam habent mentem et voluntatem, serio se ipsos circa negotium istud examinant, sine furore proprium cor suum consuluerunt, magnam sentiunt ad virtutem propensionem, illam aestimant et in aliis admirantur: sed adhuc imbecillitate sua se

tinantur, maligna Satyra, mille morosorum censorum
ipsum retrahunt cum progredi vellent. Quid refert, quod
de nocte Christum Iamum accedant sicut Methodamus, nihil
ominis discipulis suis adnumerabuntur. Quid refert,
quod pro verecundia occultent Salutis Spiritum quem
conceperunt; tamen poterunt, quemadmodum vetula
Elisabeth hunc gratia filium parere.

Quam crassi sunt hi errores! Quam perniciosi et fa-
tales? Id firmiter, et non nisi post S. Scripturam et Pa-
tres asserto, huius characteris homines Deum non timere,
sicque in mala via esse; cur? quia se ipsos fallunt in idea
quam sibi de timore effingunt, prima ratio. Quia
quamprimum tentabuntur legem in precipuis illius capi-
tibus violabunt, Secunda ratio. Sufficiat mihi paucis
verbis illas vobis exponere.

Dico; ^{imo} Quod negligere officium suum ex timore
offendendi proximum suum, non sit habere verum Dei
timorem, fallatiorque is qui illum se habere sibi adula-
tur. Duplex datur timor, inquit S. Augustinus*. Timor me-
re servilis et carnalis, quo non amatur virtus; sed timetur poe-
na iis debita, qui illius jura violant.

123.

* In Psal. ii.
conuisione 25.

Abstinemus quidem a malo perpetrando, sed volunt ^{as} illud
perpetrandi semper subistit; haec voluntas est occulta, sed
tamen vivit; manus impeditur, sed cor malum est. Opta-
remus, ut quod lege prohibitum est, liceret, et sacro sola-
mus, quod non liceat. Bonum quo delectari deberemus, non
diligimus, solum carnaliter timemus malum quod re ipsa
odio prosequi deberemus: timor servilis et inique non est
timor Dei.

Datur alius, quem idem S. Augustinus vocat timorem
castum, et hic pellit impiorum timorem illum, de quo
proximum locutus est: timor, quem amor, fidelitas, reve-
rentia, et munus sui studium comitantur: timor filia-
lis, qui quamvis peccatum, ad quod patrandum tentatur, ma-
neret impunitum, tamen in illud nunquam labi valescit.
En, fratres mei, quid sit vere Deum timere. Et vero an hic
est character et spiritus illorum, qui non nisi ex metu homi-
num a peccatis abstinere, vel qui virtutem aperte profiteri
et in viis mandatorum Dei ambulare non audent,
quia homines illorum agendi rationem improbarent
et vituperarent?

124.

An ita intelligas Sancta Propheta, quando beatum nunciabat illum, qui timet Dominum, beatus vir qui timet Dominum? Illum intuebaris velut hominem audacem, intrepidum, munus suum obsecandi avidum, velut hominem feruilem et sollicitum in adimplendis Sanctis ipsius mandatis; in mandatis ejus volet nimis.

Tum talis contemnit ac minimè curat, quid dicant et sentiant homines. Tum faciliè contagioso et maligno mundo nunciū remittit, atque summum infortunium reputat Deo displicere, ex timore persecutiones, vel contumtum creaturarum sibi accersendi. Si quis internè ita affectus non est, tunc non timet Dominum, sibi que falsam offingit ideam timoris illius, qui est unum ex donis Spiritus Sancti.

Deum, inquam, talis non timet, prout ipse vult ut timeatur, nec rectam viam ambulat; vel si illum timet, tunc non est nisi timor debilis, ignavus, stercilis, qui proxima tentationi succumbat, cum agetur de amplectendis Dei aut mundi partibus: Secunda ratio, qua sò solidior vobis videbitur, quòd expressis verbis in Sacris libris continetur.

* Prov. 29.
v. 28.

125.

Qui timet hominem citò corruet, inquit Sapiens*, in lubricis positus firmus non stabit. Erga Deum non habebit nisi preterita desideria; haeritabit, deliberebit, vacillabit, et tandem fortiori cadet.

* Eccl. 22.

Id melius explicare non possum quàm per ideam quam hac de re mihi præbet Authoꝝ libri Ecclesiastici*, et discrimen hominis Sapientis, qui timet Deum, et hominis insani qui timet mundum. Imaginamini vobis, inquit, lignum bene ligatum et simul connexum, quod super fundamentum edificii alicujus ponitur, lignum istud atrocissimis ventis resistit quin dissolvatur; et hæc est, addit ipse, figura recti cordis et consilii hominis, qui firmus persistit, et qui qualicunque Jamum ~~corpo~~ tempore nullo timore infirmabitur. Imaginamini vobis ex altera parte lignum parietem in loco sublimi collocatum, et murum ex siccis lapidibus, ventus vel parum vehementer illum subvertet, nec Divi illius violentia resistere poterit; Et talis est, addit hic Sacer Authoꝝ, cor timidum insani. Cor istud agitatur, fluctuat, vacillat in incertitudine mutabilium cogitationum suarum, nec Divi resistat violentia timoris: Sic est cor timidum in cogitatione Stulti, contra impetum timoris non resistit.

126.

An per hoc dicere volo, quòd ille, qui verè Deum timet, sit impavibilis? Eò minis id asserere ausim, quòd ultro

Sciā, in hac vitā nullum talem reperiri, ipsāque perfectis-
simam charitatem posse refrigerare et amitti. Verū id
duntaxat affors, quōd scilicet ille, qui filialem et castum
hunc habet timorem, sit velut domus solida edificata et
optimis nexa fundamentis, quam veritas, humilitas et aliae
virtutes à proximā ruina tuentur.

Talis fuit timor Principis Apostolorum, cum Principi Sa-
cerdotum, qui ei prohibebat annunciare Doctrinam Jesu Chris-
ti respondit: obedire oportet Deo magis, quam hominibus, exi- * Act. 5.
quo timori per alium majorem resistens, et firmus permanens
in proposito tolerandi potius temporalem ignominiam quam
aeternam.

* Sic ratiocinata est casta Susanna, quae sollicitata ab infa- * Daniel. 13.
mibus sanibus ei mortem minitantibus, nisi ipsorum impuris
desideriis consentiret, duplici timore simul et semel correpta
est, Dei namque et hominum. Inquamcunque partem me ver-
tam, ait, terribilibus premor angustiis, si peccatum commisero,
ad quod me tentatis, morietur anima mea, et si illud non com-
misero, non effugiam manus vestras. Sed quinam ex his duobus
timoribus vicit? Audita consilium quod ipsa capit: malo inno-
cea incidere in manus vestras, quam me ream efficere coram
oculis Domini. En, Fratres mei, quod vocatur Sincere Deum ti-
mere: stare firmiter contra omnium tentationum vehemen-
tissimam et periculofissimam.

Non eadem est ratio eorum, quorum domus non nisi ex li-
quis male dispositis edificata est, procella non resistent. Pri-
mus ventus eos coneuertit, secundus et tertius in terram dejiciet.
Verentur displicere mundo, bravi si placere studebunt, mi-
nae quae ipsis intendantur, eos terrent, brevi cadent promissis,
quibus demulentur: contemnunt exigua peccata, in
magna imprudentia labentur.

Timorē ne rusticitatis arguantur, si dum celebrantur
divina mysteria non respondeant sermonibus, quos vir aut mu-
lier cum ipsis habent, eosque in suis precibus et collectione tur-
bant: bravi licentiam sument longa colloquia habendi du-
rante sacro Missae sacrificio. In conventibus, quibus assistunt,
non audent testificari dolorem, quo afficiuntur in audiendo
detractiones: bravi se insignibus obtricatoribus jungent, eos-
que in maledicendo superabunt. Noluerunt sibi auertere
opprobria vilis creaturae cujusdam, brevi quemadmodum Simon
Petrus Dominum suum turpiter negabunt.

Hoc ita permittis, ō mi Deus, ut vindictam sumas de vano et
insano pavore illorum. Timorē tuum praec oculis non habuerunt,
et tu ipsos intueri nec dignaberis. De te loqui non audent,

* Job. 6. v. 16.

quamvis te cognoscant: et tu, qui scis quae in ipsorum anima per-
agantur, ipsos accipies ac si illos nunquam novisses. Exigua mala
timuerunt: majora ipsos opprimant, ut oraculum istud in ipsis
impleatur. Qui timant pruinaem, irruat super eos nix, tem-
pora quo fuerint dissipati peribunt p.

Si verum Dei timorem habuissent, in tentatione efficacia
auxilia ab ipso recepissent, illuminati, animati, firmi et stabi-
les affecti fuissent: Sed quia indifferentia et pruina hominum,
qua re ipsa non est nisi fragilis glacies, quam pedibus calcare
debent, ipsos terruit: nix ab alto veniens, nempe ira Dei, quam
magis timere, quam vana hominum iudicia tenebantur, illos opp-
rimat: hunc sensum S. Gregorius Papa tribuit mysticis hinc Job
verbis: Qui timant pruinaem, irruat super eos nix.

129.

* Psal. 118.

Quae cum ita sint, rogamus te, o Deus, ut gratiam illam re-
bis concedere velis, quam a te postulabat Propheta tuus: Do-
mine, confige timore tuo carnes meas. Timorem tuum peto non
hominum. Quid mali mihi inferre poterunt, si ne te offende-
ram illorum iudicia et minas desperi? Et quantum mali mihi
non inferres, si ne ipsis displicerem, tuam indignationem mihi ac-
cessissem?

* 5. Aug. Sermon 36.
De Divitiis

* Non timorem poenae temporalis aut aeternae ^{o te} praesens postulo,
cum enim damnari possem, sed tuum, id est, timorem te offen-
dendi, quamvis etiam id impune facere possem. Confige Do-
mine non modo imaginationem meam, non modo spiritum
meum, sed etiam carnem meam et omnes sensus meos timore
isto. Utere illis et variis affectibus, quos in me operabitur, velut
tot clavibus acutissimis, quibus immutabiliter tibi affigat, confi-
ge illis oculos meos, ne amplius videant vanitatem mundi bono-
rum et honorum. Confige illis aures meas, ne amplius audiant
sermone, in quibus puritas et charitas Christiana laeditur. Confige
illis manus meas, ut bona adhaerant, ad quod faciendum me
obligat. Confige illis pedes meos, ne ulum gressum faciant, quo
indignationem tuam incurere possim. te solum timeam, o mi
Deus! te solum in tempore et aeternitate diligam.

Documenta Moralia

Sensa Patrum, et Theologorum circa respectus humanos,
Cocitatem et ignaviam illorum, qui eorum mancipia
se faciunt; obligationem timendi magis Deum, quam
homines.

130.

I.

Qui respectum humanorum est mancipium crederet bonum
operari ad quod tenetur, seque impulsum sentit ad malum ex ob-
sequentia perpetrandum, quod non perpetraret nisi mendo displicere
vereretur.

Quod obstat quominus innumeri homines *vivent* sicut Christiani vivere tenentur nec à defectu institutionis et luminis provenit, nam sufficienter sciunt; nec à defectu bonorum affectuum et voluntatum, non cupiunt damnari, nec à defectu sanctorum exemplorum, undique enim talia inveniunt: unde ergo? à defectu propositi et fortis animi. Non audent facere quod facere tenentur; ex verecundia. Faciunt quod facere non deberent, ex obsequentia, et duo perniciosi humanorum respectuum affectus.

II.

131.

Per verecundiam intelligimus certum quemdam animam motum, quem timor infamiae sive realis sive verisimilis proveat ex praesensione opprobrii, quod quis sufferat ab iis, quos observantiâ aliquâ prosequitur. Hic animi affectus aliquando est virtus, aliquando verò vitium inquit S. Gregorius*; Virtus, quando quis timet infamiam, quae ex malo, quod perpetrat, sequitur; vitium, quando infamiam reputat id, quod merito sibi gloria ducere potest.

* Hom. 10. in
Ezechiel.

Verecundia malum perpetrandi viro sapienti est honor, et verecundia bonum agendi est insana infamia. Verecundia unius ad se rationi est congrua, ut à Summa sapientia proveniat; verecundia alterius verò est ad se temeraria, ut pro ipsâmet stultitiâ habeatur. Nemo non laudare potest unam; et aliam vituperare et contemnere.

III.

132.

Oportet ergo, ut hanc animi passionem ad verum suum objectum dirigamus, id est, prout ait S. Paulus, ut non ambescamus de iis, quae de nobis homines dicturi sunt, si officiis nostro fungamur, et cum in eo fideles sumus non nisi in Deo gloriamur.

Qui gloriatur in
Domino gloriatur.

Amor gloriae, et timor infamiae sunt vehementes ad virtutem stimuli; solummodo is bene uti studeamus. Dicamus creaturis: quidquid vobis plauerit de me sentite, solum peccatum mihi ruborem injicere potest, virtus nullo unquam pudore me afficiet.

IV.

133.

Haec malè agendi verecundia et sollicitudo muni¹² sua adimplendi non obstantibus mundi sermonibus et censuris distinguit verum Christianum ab ilis, qui solo nomine sunt Christiani. Hi vel umbram hujusmodi sermonum et censurarum pertimescunt, ubi agitur de tuenda Dei causa;

Ille introquidè vadit, quò cum Domini gloria vocat.
 Hic erubescunt humiliations ~~hæc~~ sui Domini, et crucem
 ipsius intuentur velut materiam Stultitiae et Scandali,
 hic eam portare sibi dicit honori. Suscepit hoc signum
 non modo in corde suo, ut illud diligat, sed etiam in
 fronte, ut cum Apostolo dicat: absit mihi gloriari nisi in
cruce Domini nostri Jesu Christi.

V.

134.

* Hom. 62.

Oportet ut palam faciamus, cujus sumus, et hæc obli-
 gatio nunquam magis urget, quam illo tempore, ubi
 vix aliquod Christianismi signum est reperire, inquit S.
 Chrysostomus*. Saeculum admodò effrenatum est et deprava-
 tum, ut vix quidam veri Christiani inveniantur: quo
 enim signo distinguuntur? an verbis quæ proferunt? An
 Ethnici, qui non nisi lapideos, ligneos Deos habent, plura
 mala perpetrant, quam nostri Christiani, qui sapè vi-
 tam transigunt mentiendo, maledictis et criminationi-
 bus se de mutuo prosciendendo, pejerando, blasphemando?
 Saltem apud Ethnicos sic loqui vocatur mendacium, apud
 Christianos vero sic loqui vocatur mentis subtilitas, con-
 versationis fœmantum, sermonis ornamentum. An actioni-
 bus quas faciunt, vel locis quæ frequentant? Sed quænam sunt
 illæ actiones? omnis generis injustitiis ditasunt, fastus et
 lusus gratiâ magnos sumtus faciunt, potentes amicos sibi
 conciliant, ut familiam suam super multarum alia-
 rum ruinas evahant: et hoc vocatur rem intelligere,
 ex sua industria profectum facere, auctoritatem suam
 tanere, optimam fortunam suam conservare. Lucanæ
 loca frequentant? lusuam academias, theatra impuri-
 tatis, chorearum et conviviorum aulas; et hoc vocatur
 oblectari, jucundè tempus transigere, dignitati et catati
 suæ convenientes tribuere oblectationes.

VI.

Ad has dissolutiones tacemus, loqui non audent, nobis
 negotia facessere volumus, corrente consuetudinis et
 publicorum scandalorum nos abripi patimur; et facere
 bonum, prout tenamur, erubescimus. Nihilominus tunc
 oportet, ut nos supra vanas licentiori, lascivi, male dicit,
 blasphematoris impii mundi decantias evahamus tunc oportet
 ut causam Dei tuendam suscipiamus, et cum Moyse di-
 camus: Si quis est Domini, jungatur mihi.

VII.

135.

Obsequentia ad malum perpetrandum est alia con-
secutio Scritutis respectum humanorum. Voluptas con-
versationis vincit gravissima munera, neminem offen-
dere volumus; morum conformitas est suavissimum Socie-
tatis vinculum. Ortum trahimus à Patre, quem obsequen-
tia perdidit; et quamvis quotidie funestos illius affectus
sentiamus, tamen inde sapientiores non fimus.

*S. Ambrosius et S. Augustinus notant, quòd Eva cum
tanto elegantia Adamo fructum, cujus usum ipsis Deus pro-
hibuerat, obtulerit, ut animum non habuerit illud
recusandi, ne personam affligeret, quam tenerè dilige-
bat, atque causa esset gravis tristitia, quâ inurbana
recusatio illam afficeret.

* S. Ambros. lib.
De paradiso.
S. Aug. in quest.
in Genes.

Non ergo præcisè inordinatus quidam appetitus fa-
talem hanc victoriam de Adam reportavit, qui nullam
adhuc in membris suis legem senserat adversis legem men-
tis suæ insurgentem; sed ignava quaedam obsequentia
erga personam, quam velut se ipsum diligebat; et sic
etiam insani erga mundum respectus innumeros im-
pellunt homines ad offendendum Deum ~~Deum~~, cujus ami-
citiæ minus aestimant, quàm hominum.

Perciculosa humanarum Societatum contagio!
oportetne, ut homines, qui non nisi pro bono obsequen-
tiam habere deberant, tantum pro malo illam habe-
ant, atque amissione innocentie suæ unionem suam fo-
veant, siquæ amicitia, quæ virtuti magno auxilio esse
deberet, ad illius amissionem conferat?

VIII.

*S. Augustinus examinatis juventutis suæ delictis, *lib. 2. Confes.
et præcipuè obsequentiâ, quam habuit ad furandum c. 9.
fructus aliquos dum adhuc admodum teneræ ætatis
opel esset, exclamat. Omnis inimicam amicitiam! jo. ce
co, voluptate, obsequentiâ, sine ullo desiderio profici- u
endi aut nocendi, sine animo aut vindicandi, aut dam- u
num inferandi, malum perpetramus, quod non amamus, ce
quia multi, quos diligimus, illud perpetrarunt. Cum si- u
citur, carnis, faciamus, pudet non esse impudentem. u

IX.

136.

Magna felicitas est Christiano, quando contemnitur et
persecutionem patitur idco duntaxat, qui vivit, prout vivere

tenetur, inquit Tertullianus. Ipsi obtrahatur, quando
opera ipsius laudari mereantur, et non cum damnari me-
rentur: Haec percontationes testantur ipsum verè esse Chris-
tianum, suntque ipsi consolantes benedictiones.

Sulpitius Severus certior factus, se ab iniquis linguis con-
deliter prosciendi, quod bona, honores, et voluptates mundi
deserisset ad ambulandam aeternam Evangelii viam, has in se
collatas criminaciones dilutus Sulpique vitae generis,
quod amplexus fuerat, rationem redditurus, scripsit ad Pau-
linum amicum suum; Sed haec ei respondet proclerus Sane-
tus iste: Tu homo Dei, fuge ab istis peccatoribus, neque ut
Sapientioribus rationem actionum tuarum reddere laboras,
cum scias penes te principium esse Sapientiae, qui timas Do-
minum. Si immitas censors isti stultum putant quod
pro Deo facimus, gratulare concius tibi, quia opus Dei
et praeceptum Christi geris. Mameneris, quod quae stulta
sunt mundi elegit Deus, ut confundat Sapientes p. An non
Christo renunciares, si te apud inimicos purgare velles?
et an non infortunio eorum te exponeres, qui quia erubus-
cent nomen ipsius fateri coram hominibus, ab ipsis negabun-
tur coram Patre suo coelesti?

* S. Paulinus Epist.
ad Saverium.

Tu igitur, qui laboras, ut scribis, rationem pro meo ac
tuo facto reddere, quid facies, si non persuaseris hominibus
non ad aedificationem suam sed ad destructionem tuam te
cum de opere Dei disputantibus? Jam exuberans, jamque
pallebis ut causa peioris assertor, et motus gradu tituta-
bis in via Domini, et de caelo in terram relaberis, si qua
aedificasti destruis.

X.

137.

Multum interest, quinam isti sint, quibus ratio red-
denda sit: Si animum quis discendi studio ad te venit, et igno-
rantiam confitetur, sparge in eum semen fidei, et praecep-
tum pando divinum: Si capit verbum, hauratur es Ecclesiae fra-
trem et ovem Christo. Si vero non erit primum boni seminis
germen, sed maledicta Zizania, quam patris familias ini-
mius de nocte in agro seminavit, et vespare sinitur nisi
ut in ignem mittatur, tunc fuge conspectum et colloquium ho-
rum depravatorum hominum, ne cum eos puritate fidei
tuae sanare non possis, eorum erroribus inficiaris. Haec me-
tuanda est offensio talium, quae quidem et optanda nobis
est, quoniam de horum opprobriis atque maledictis nosu-

tur illa mores, quam copiosam Deus promisit in coelis
 illis, qui ipsum diligunt. Non est Discipulus supra
 magistrum: Si patrem familias Beelzebub vocaverunt:
 quanto magis domesticos ejus? Si ipsum persecuti
 sunt, et nos persequentur. Quanta gratia et quantus
 honor Despici et odio haberi pro Christo?

Utinam mi frater digni habeamur, qui maledicamur,
 atque interficiamur in nomine Jesu Christi. Tunc super
 aspitem et Basilisum ambularem et conculcarem
 caput Draconis antiqui. Sed adhuc amico, quod pejus est,
 saeculo solvimur, et in Christo Deliciamur, laudari tan-
 tum in nomine ipsius amantes, contristari, et tribulari
 recusantes.

Memento granum Sinapis, de quo semina sumus,
 si conteratur, accendi magis, tuncque seminum in vim
 suam excitari. Quamobrem debemus quasi natura nos-
 tra in hoc respondere, ut adversis sermonibus impetiti,
 ardorem fidei nostrae magis accendamus, eamque im-
 piis istis sentendam praebemus, qui suis detractioni-
 bus nos conterere student, atque nobiscum ac si omnium
 hominum vilissimi esseamus, agunt.

Galea salutis, lorica justitiae, clypeo fidei et virtu-
 tis Spiritus Sancti munitus his coelestibus armis utere,
 mi frater..... contra fidei depositum gratiae,
 quod accepisti sola patientia sume vindictam, et ex-
 erte te in pietate, qua ad omnia est utilis.

XI.

138.

Mundo displicere metuimus, illiusque iudicia
 et censuras reformidamus, sed dici potest, quod haec
 animae affectio includat Dei contemptum, qui illam
 maximè flagitiosam efficit, mundi timorem, qui
 illam summè insanam efficit, praesudicium adversis
 virtutem, quod illam summè injustam efficit.

XII.

139.

Mundi malignitas omni tempore duos periculo-
 sissimos inob laqueos imbecillitati humanae taten-
 dit, seductionis scilicet et timoris. Seductionem ad-
 hibet, quando hominis innocentiam vult corrumpere,
 et passionum suarum intemperantia cum tra-
 dere; et timore utitur, cum vult impedire ne resurgat,
 quando lapsus est. Idem oboreat et terret, vana leni-

monta ipsi proponit, et immodicus timoribus ipsum con-
cutit.

Videtur, quod solus mundi usus Christiano sufficere
deberet ad ipsum tuendum à seductionibus et timori-
bus illis, et nihilominus hoc ipsum est quod affectus omni-
nò contrarios in sua anima procreat. Quò magis eum
cognoscimus, eò magis eum timemus, atque offendere
cavemus, cum de eo relinquendo atque sapientiam seces-
sum cogitando agitur. Et hoc astroci injurià Deum affi-
cit, et offendit in amplitudine magnitudinis, in verita-
te potestatis, et in manifestatione gloriae ipsius.

XIII.

140.

Profectò Dei magnitudinis est, ut nihil huic Supre-
mo Enti comparatur, ut quidquid est super terram co-
ram eo deleatur et avanescat. Attamen quid agit homo,
quando frivolorum harum observantiarum rationem
habet? Hinc de Deo dicit profectus, illinc vanis observan-
tiis detentus ei dicit: Domine jam hoc momento me tibi
darem, si in eo, in quo positus sum, statu mihi permiffum
foret tibi servire, quin mundi censuris exponeres. Sen-
tis magnam ad te propensionem, sed traho adhuc vin-
cula mea quamvis invita, quia mundus, qui te dilige-
re detrectat, etiam non vult ut te diligam. Si solum à
me penderet conditionem eligere, totus tuus esset,
cordis mei Dominus esset, et jam nunc agerem quod
hactenus nondum agi. Sed nosti, quantis opprobriis
me secessus, quem animo conciperem, exponeret. Ita
loqui aut cogitare, an non est contemnere Dei magni-
tudinem?

XIV.

141.

Hae ratione in veritate potestatis suae etiam
offenditur. Quando quis semel se à partibus Jesu Christi
stare profectus est, an arbitratur, quod veros servos suos
adversus mundi malignitatem tueri non possit? Quando
quis virtutis partes amplexus est, an non in eà firmari
potest non obstanto humanarum censurarum levitate
an impiorum probra verum Christianum à suo officio ave-
tente possunt, qui ex totà animâ suâ et ex totis viribus suis
cupit Deo servire?

Quando justì à mundo contemti et vexati fuerunt,
quamnam tristitiam inde patefecerunt? Parùm commo-

ti iniquis judiciis, quae de ipsorum agendi ratione ferebantur, solum iniquorum suorum iudicium coecitatem lu-
gebant. Domine inquit quidam Rex poenitens: affli- * Psal. 68.
xi animam meam propter te, mundus me ludibris ha-
buit. factus sum occasio canticum populi insani, et
nilum erat convivium in quo in me non praeberetur.
Sed tunc, ipsorum imbecillitate et coecitate magis com-
motus quam insolentibus illorum cavillationibus, roga-
rite, ut illorum misereri atque eos ad salutis viam
reducere velis.

Ita probrum hominum afficiunt censura et iniqua
iudicia mundi. In illis momentis, in quibus salibat vo-
luptatem, quae in servitio Dei reperitur, in illis piis in-
tervallis, in quibus non aliam sentit felicitatem quam
ipsi placere, nec alium dolorem quam ipsi displicuisse;
an putatis, quod curet quid mundus dicat? Est alter
Noë, qui arca sua inclusus interpretationes videt, quas
habitatores terrae in ipsum evomere possunt. Est alter Ja-
cob, qui in mysticâ visione sua totus Deus occupatur,
et ignorat quid super terram agatur. Est alter Moyses, qui
supra montem ascendens cum Domino loquitur sicut ami-
cus cum amico suo, nec laborat de injuriis, quibus natio ido-
latra illum afficit.

XV.

Verum dicit aliquis, an non sufficit clam et sine exter-
no quodam signo Deo servire? An manifestatione opus
est ad convertendam animam, quae dextera opus sa-
lutis tractare potest? oportetne publicis praebere spec-
tandum, ubi plerumque plus vanitatis invenitur quam
pietatis? An non Deo consecrari potest cor mundum et
fides non ficta, quibus ipse ^{est} contentus? An non justus ex
haec fide vivere potest, quin mundo innotescat, sicuti
Tobia Angelus, qui non nisi cibo invisibili se pascat vi-
debatur alimento uti ordinario et rudi? Videbar quidam
vobisum manducare et bibere, sed ego cibo invisibili
et potu, qui ab hominibus non potest videri, utor.

Hae etiam ratione celebris Victorinus, qui Roma
Rhetoricam docebat se Deo dare volebat; Hae de illo
maudierat S. Augustinus, nam jam pridem celebris hic Ora-
tor à vivis exarserat.

* Depositis erroribus suis, abjectoque idolorum cultu, agni-
tisque sacrorum librorum veritate Christi religionem am-
plexus est, sed ipsius conversio omnino interna erat. Arbi-
* S. Aug. lib. 8.
Confess. c. 2.

trabatur Deum nihil ultra ab eo exigere, nec esse necesse, ut, cum vitam jam ageret Christianam, publicè eam profiteretur, atque sic se populi cavillationibus exponeret. Christianus sum, dicebat Simpliciano, me talem agnoscas velim, sed hic S. Sacerdos respondebat ei, se verbis ejus fidem haud habiturum, nisi Christiana religionis signa dari illum videret, nec ea, quae in suo cubiculo fiebant, sufficere ad servanda Christiana religionis, quam amplectens fuerat, munera: Ergo, dicebat illi, parietas faciunt Christianos? Talis erat ipsius error; sed non permisisti omni Deo, ut in illo diu permaneret. Ei palam fecisti, cum, qui tuus esse erubescit, magni criminis se reum efficere, et eum non esse Christianum, qui postquam vanitatis eum non puduit, veritatem erubescit. Quapropter dixit Simpliciano: eamus in Ecclesiam volo esse Christianus, et palam testari me esse Christianum: inopinata conversio, quam Roma admirata est, et de qua Eulisia gavisata est, inquit S. Augustinus.

Non ignoro dari certas quaedam decemias, quae vitis vitiis denegari non possunt, ipsammet charitatem sapè plures induere formas, ut variis civilis Societatis conditionibus se accommodet, quod oporteat esse debilem cum debilibus, fortem cum fortibus: Sed nec etiam ignoro, sapius dari mundo nimium, cum contemni potius deberat, quod qui clam Deo servit, non nisi Semicristianus sit; quod qui erubescit totus omnino esse Creatoris, postquam non erubuit totus esse creaturarum, injuriam faciat filii sui et peccat contra gratitudinem suam.

143.

XVI.

Addo quod talis praeterea offendat Deum in manifestatione gloriae suae, quod praeparat fratribus suis scandalum, quod in aliquo sensu, majus malum religioni inferat, quam occulta quibusvis agendi libido; quod qui saeculum Evangelicè aptare studet, persuadere velit, posse aliquem duobus feminis servire, atque justo termino, quem Deus exigit, stare; Verum sic Deus contumelià afficitur, fitque ei, prout Scriptura loquitur, furtum in holocausto.

Si verum desiderium haberes Deo honorem, quem meretur exhibendi, cum summo gaudio fratribus tuis palam faceres, quod Deinceps illius solius esse velis. Ex justitia amore saeculi mores damnare, et sola novi tui status decemtia te impelleret ad abalienanda ea omnia, quae veterem

hominem redolent: id est, cor tuum invaheretur in malos
usus illos, qui te olim seduxerunt, illos intuareris velut
tot obstacula ad finem, quem tibi proponis.

Regina Esther non nisi cum dolore in medio fastuosa
Aula comparabat; occultisque fratrum suorum amor
illam continuo ad suam afflictionem revocabat. Egragius
Nehemias summam dignitate in Aula magni Regis praemi-
rens, ibidem tamen non nisi suspirando pro chara patria
sua morabatur, et semper tristis visus est oculis Principis
Domini sui, donec obtinisset licentiam eundi in Iudaeam,
atque muros Ierosalem demum excitandi.

Talis semper et omni tempore fuit dispositio animarum jus-
tarum. Ipsarum timor et tristitia majores fuerunt, quando
se ad mundum profanum accommodare debuerunt, quam
cunque fuit illud debellandi et contemnendi: atque in-
de facile colligitur, qualem sit peccatum illorum, qui vir-
tutis partes deserunt, ut mundi hujus cavillationes et cen-
suras deritent.

XVII.

144.

Ino dici potest, quod hic ita Deo injuriosus agendi mo-
dus sano sensu sit contrarius, et quod timor mundo displi-
cendi, ubi agitur de operanda salute sua atque Christiani
muneribus obaundis, sit timor iniquus et rationi contra-
rius, sive in se ipso consideretur, sive respectu circumstan-
tiarum, quae illum comitantur.

Dico, cum in se ipso consideratur. Quid enim mali ho-
minum judicia facere possunt ei, qui Deum suum in partes
suas trahere novit? Si parimus, an homo nos salvabit?
Si reos nos efficiamus, an homo nos culpa liberabit? Quid ho-
minum fastimatio aut contemtus commune habet cum
aeterna nostra felicitate, aut infelicitate.

An arbitramur, quod tot nostrae agendi rationis ap-
probatores nobis comparaturi simus quot sunt
homines qui nos cognoscunt? putamus ne, quod omnes
nobis sint applausuri ratione. Statuis, quam amplexi
suerimus? Hic dicitur, quod non nisi commodi gratia
amici simus, et sapientes non nisi quam ut tempori servia-
mus: Ibi in suspicionem veniemus malae, fidei, rapinae,
Inter primi ordinis viros arguemur vilitatis et hypocrisis,
vulgi homines colloquia mirebunt de nostra imbecilli-
tate aut arrogantia: eas quas voluerimus partes amplec-

tamur, nunquam omnes omnino homines nos diligant, et
timabunt, nobisque applaudent. Adeoque timor ini-
quus et rectae rationi contrarius, quando in se ipso con-
sideratur.

145.

XVIII.

Nec minus iniquus et rationi contrarius est respec-
tu circumstantiarum quae illum comitantur. Enimvero is,
qui in conversione quam meditantur, iudicia et censuras
hominum adeo vehementer timet, sicut possit: tam diu
fructus estis aestimatione et vanis applausibus mundi,
antequam converteremini, an ergo equum non est, ut du-
rante poenitentia vestra hac aestimatione et ineptis lau-
dibus illis, quas tandem forte immerito recepistis, priva-
mini?

Præterea cur timeretis in vobis justitia quod in vobis ini-
quitas non timebatis? Pro nihilo habebatis publicas
dissolutionum vestrarum censuras, et illos timetis, qui
vestram poenitentiam vident. Minimi putabatis aesti-
mationem et approbationem mundi, quando agebatur de
vestris voluptatibus: et eadem vobis consiliare cuperetis,
quando agitur de vestra salute? Dicebatis, curandum non
esse, quid mundus loqueretur, ut ab alienis censuris et con-
scientia vestra stimulis quietos vos redderetis: cur ergo
idem non dicitis occasione conversionis vestrae. An mundi
iudicia terribiliora evasura, vel an illum suspicitis tan-
quam iudicem equiorem circa opera gratia quam poenitentia?
An respectu solius Dei vos morari oportet potest? citius
an servus virtuti suae habetur honor; porta Regum jus-
torum merito aperiuntur, dum Magnatum sollicitatio-
nibus clausa manent. Vidimus maximum saeculi sui
Principem S. Ambrosio venerationem adhibentem, quia
accepta de manu huius Sancti viri aqua benedicta gutta
aqua salicam se arbitrabatur, ac si vastum Imperium
subegisset.

146.

XIX.

Evadendo nos super humanos respectus, nullum sub-
imus periculum, is succumbendo autem omnia in discri-
men adducimus. Ridentes ea, quae dicunt homines con-
tra pietatem christianam, agimus ex rationis, honoris,
et conscientiae principis: si vero illorum iudiciorum
et censurarum mancipia nos efficiamus, tunc finis rei
coactis et ignavia, imò saepe impietatis.

Quot reperiantur, qui bono animo sunt affecti, et pro-
quibus via Dei prorsus complenda videntur? Sibi omnino

persuasum habent, quod ea omnia quae sunt super terram, non sint nisi vanitas, quod veri Sapientes sint ii, qui durante vita ex virtute ea deserunt, quae ipsis in morte per vim auferrentur. poenitentia vultus non tam horribilis ipsis videtur, ac olim videbatur, se ipsos probant, ut paulatim ei assuescant; et valut impossibile censabant, illud respiciunt, si non facile, saltam tanquam possibile.

Non obstantibus hisce piis animi affectibus et Sapientibus considerationibus tamen haerent in vestigiis. Cur hoc? quia mundum timeant. Ubi quis, inquirunt, ad officium redire vult, illius cavillationes evitare non potest, omnia carpit, omnia in malam partem detorquet. Quid de me dicatur, si Decepta luxu renuncium remittam? Si consortia illa fugiam, si serio devotus esse velim? modo traditur ut hypocrita, modo ut imbecillus, levitatis, inconstantiae, Stultitiae arguar. mille falsa rationes mutationis meae in medium adducuntur, digito demonstrabor, ubique mala audiam, et forte ne quidam unus invenitur, qui apologiam meam edere et de me bene praedicare velit.

XX.

147.

Cui hi respectus humani majorem molestiam creare poterant ac Magdalena? Erat juvenis et formosa, Divas et eleganti specie: poterat quicquid frui voluptatibus, quas ipsi aetas, facultates, vanitas offerebant. Decepta vitam mutare, generoso sacrificio charissima quaeque Deovere, se aperta conversione ab insanis cultoribus suis separare, quid aliud erat quam acerbis cavillationes in se conitare? Attamen nullam rationem habuit sive mundi Spectatoris, qui loquebatur, sive mundi maligni, qui censurabat. supra iniquos sermones, et injustos contentus amplae civitatis, has frivolas observantias derisit, fortiterque secuta est motum gratiae, qui eam Pharisaei coenaculum ingredi fecit, inquit S. Gregorius Papa.

Omnes vanos hominum de novitate mutationis suae sermones contempsit, quam prudentia humana temperare ultra voluisset ei sensim mundum assuefaciendo potius quam subito erumpente fauore cum percellendo. Has frivolas decemias non cognovit; et hoc primo agit anima, quae se Deo sincerè dare cupit, publice profitando partes, quas vult amplecti adversas, ^{illas,} quas deserere parata est.

Et sane cur valemus decipere mundum per dissimula-

tionem tanta arte gestam, ut nullam mutationem ad-
vertere possit? cur illum vellemus fallere. ipsi animi
sensus occultando, quos suffocare sermone amplius non va-
lemus? Quanta vim nobis non inferimus, quamvis
etiam nunquam exteriori nostro satis dominemur, ut continua
simulationes succedant? an in hac cogitationum et propo-
sitionum novitate nihil novi palam facere valeamus? cupi-
murne, ut sit semper idem stilus in conversationibus nos-
tris, eadem distractio in nostris gaudiis, idem ardor in nos-
tris voluptatibus, eadem affectatio in ornatu, eadem prodiga-
litas in sumptibus, eadem magnificentia in vestibus, eadem
superfluitas in suppellectili, eadem negligentia munerum
nostrorum, eadem vita inutilitas?

XXI.

148.

Quando cor bona fide se ad Deum convertit, novitatem
mutationis suae simulare nescit: elucet quidam pietatis
et sacrosus sapor, certinetis vivacitatis, exemplaris modes-
tia in latissimis etiamnum conventibus, voluptatum
et vanitatum saeculi indifferentia, superflua immuni-
tio, emendationis species, humilis agendi modus, scrupulo-
sum alienorum vitiorum silentium, in vultu etiamnum
depicta collectio.

XX

Hae mutationis signa velut ex se ipsis prodeunt, ni-
hilque ea occultare potest. Videretur, ut ita loquar, cor-
di novo auferri respiratio, si impadivatur foras emittere
tam pios motus, et quantum difficile est pseudo devoto emen-
tari pietatem, tantum difficile est probo illam non mani-
festare non obstantibus iniquis judiciis, quibus se exponit.

Nimis intima et arcta est corporis et anima conjunctio
ut non aqua celeriter motus mentis ad sensus deferat, ac
sensuum imagines ad mentem deferat. Sicuti sensuum
impressiones in cor per circulationis alicujus speciem tran-
sunt, ita etiam cordis affectus usque in sensus transire
videntur. Interioris ordo sequitur regulam exterioris, et
ex novo cogitandi et sentiendi modo sequitur novus agen-
di et loquendi modus.

Hoc mundo occultare non valamus, atque vicia
illius ipsius sermones profere cogimur. Depravatus ergo
et vitiosus mundus iste, quantum voluerit, loquatur,
quid hoc illius interest, qui sermones ipsius contemnere
officii sui esse reputat? Cecus, et falsis suis regulis pra-
occupatus mundus iste secundum cupiditatum suarum
iudicium ratiocinetur, verus devotus ad ipsius censuras est
admodum indifferens. Sic egit Magdalena. Non modo va-

ram; ac si dixisset: Si Pharaonem times, multo magis me time. Mala tecum agere, tibi que vitam temporalem, quam citius aut serius amittere debes, adimere potest, at ego tibi aeternam auferre, teque in perpetuum damnare possum.

XXIV.

151.

Aliorum indoli se accommodare, illorum agendi modis, utut ridicula et inepta sint se conformare qui volunt, sunt Stupidi cum Stupidis, generosi cum magnanimis, furiosi cum brutis, tenaces cum avaris, tristes cum melancholicis, hilares cum lepidis, tantâ arte tot varios induunt caracteras, ut indoles eorum omnium aliorum indoles esse videatur. Sunt Prothaei, qui varios assumunt figuras, atque evadunt; est carae, quae sine obnoxiu quidquid sibi imprimitur recipit vultum Daemonis sicut vultum Angeli. Quanta debilitas! Quanta insania!

Gradinus agrotum Summè debilem esse, quando nullum amplius habet motum proprium, atque in eo sita permanet, in quo collocatur. Talis est, quantum ad mores, homo semper ad illud: Quid dicatur? attentus, est omnium hominum debilissimus. Valetudines robusta se in omnibus climatibus sustinent, sed nimis delicata, quod in eis malum est, sibi assumunt, et continuus timor mundo displicendi, quo certi quidam homines tenentur, in causa est, quod in aëre contagioso primum feriuntur.

XXV.

152.

Similes sunt Luna, quae continuo crescit et decrescit, et cum huius astri influxus in eos agant, modo magni modo parvi sunt, quia se ipsos non magis castimantes, quam se ab aliis castimari conant, gloriam suam ponunt in iudicio et ore aliorum, ait S. Bernardus*.

* De divinis.

Sunt palaea, inquit S. Augustinus, quas ventus jactat et rapit. Bonum granum permanet, sed palaea volat: varus Christianus semper in eodem statu permanet, sed qui nomen illius nomen habet nullam habet stabilitatem. Tromina haec verbum Dei audire, vel quendam charitatis conventum adire statuerat: amica eam ad ludendum, vel ad comœdiam eundem sollicitavit, illi displicens causa non est, primum illud propositum evanescit. Alius tempore jejunii illud in toto suo rigore servare dixerat, supervenit mensa socius, leges eulæia ludibris habitae fuerunt, usque ad scandalorum excessum ventum est. Est palaea quam ventus rapit. Sunt Magistratus, qui officio suo ritè fungi ultrò vellent, munera ipsos corrumpere non valent; sed timor displicendi Magnati, qui iniquam

causam tuandam suscipit, optima ipsorum consilia efficiunt inutilia, quamprimum ipsis dicitur, quod Iudaei Pilato dixerunt: Si dimittis hunc hominem non amplius eris amicus Caesaris, turpiter huic panico timori cadunt.

XXVI.

*Siquis ex nobilibus converti ad Deum coeperit, statim honorem nobilitatis amittit. Quantus in Christiano populo honor est Christi, ubi religio ignobilem facit? Statim enim ut quis melior esse tantaverit, deteriori abjectione calcatur, ac per hoc omnes quodammodo mali esse coguntur, ne viles habeantur, et ideo non sine causa Apostolus clamat: Saeculum totum in malo positum est. Merito enim totum in malo esse dicitur, ubi boni locum habere non possunt. Siquidam ita totum iniquitatibus plenum est, ut aut mali sint, qui sunt, aut qui boni sunt, malorum persecutione crucientur.

153.
*Sabrianus
de gubern.
lib. 14.

Si quis obit munera, quae ipsi Religio injungit, totum illius meritum evanescit, honor, dignitas, illustras natales, omnia delentur: hoc sufficit, ut injuriosos contemtus sibi accersat, rerum ordo est subversus, nec Evangelis nec etiam rationi aures amplius praebentur, vitis altaria eriguntur, et virtutes sunt tot victimae, quae in eo immolantur, prohi contemuntur ac si mali essent, et scelerati honorantur, ac si prohi essent.

Supplementum.

Quae tomis primo hujus Dictionarii verbo consuetudo dicta fuerunt, in multis rebus adaptari possunt concitati et injustitia eorum, quos humani respectus impediunt, ne vitam mutant et virtutem amplectantur.

Hae de re potest etiam legi Tertulianus contra Gnos. 154. titos, et libro de poenitentia; S. Cyprianus libro de lapsis.

S. Augustinus epistola ad Vincentium sic loquitur: Quid ad huc dubitas tenere quod sentis, nisi quia id, quod non sentis, vel aliquando sanxisse, vel aliud defendisse confunderis? et dum ambasis corrigere errorem, non ambasis permanere in errore; quod utique potius amboscendum fuit. Hoc est illud, quod Scriptura non tacuit: Est confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gratiam et gloriam. Confusio adducens peccatum, cum erubescit quisque pravam mutare sententiam, et

ne aut inconstans putetur, aut sine errore se ipso iudice.
 » teneatur. Confusio autem adducens gratiam et glori-
 » am, cum conberit quisque de propria iniquitate, et
 » poenitendo in melius commutatur, quod la facere piget
 » illa perniciosâ confusione separatum, ne tibi ab homini-
 » bus quid loquantur, obiciatur illa apostolica senten-
 » tia p.

S. Ambrosius præclara etiam hæc de re eloquitur Ser-
 mone 8. in Psal. 118. ubi refert exempla Moysis et Davi-
 dis. Profunt etiam legi ea, quæ S. Hieronymus lib. 11
 contra Pelagianos, et in Caput 1. Proverbiorum: S. Chry-
 sostomus Hom. 6. ad populum Antiochenum, et Homilia
 de nequitia Sapulsa, affati sunt.

Apud Patrem Busæum Jenitam Germanum pul-
 cherrima sententia inveniantur verbis: Dudor noxius,
pusillanimitas, timor humanus.

155. Pater Giroua hunc prætextum Quid dicatur? refe-
 rans ostendit 1. Quod permittere se obsecari sine
 his decontis signum sit viri sine mente et corde.
 2. Quod intolerabile sit tormentum se permitti-
 re arbitrio aliorum, illorumque reformidare con-
 versas. 3. Quod præfere judicium mundi præcipuis Christia-
 nis muneribus sit se perdere et damnare.

156. In Quadragesimali S. Saigneri Societatis Jesu infe-
 riam quintam prima hebdomadis reperiantur plures præ-
 clari textus, quibus demonstrat, cum quanta fortitudi-
 ne oporteat se supra humanos respectus evahere, quanta
 eis succumbere sit ignavia, et in quanta infortunia
 hæc profana rationes animam conjiciant. Adducit præ-
 clarum hunc S. Cypriani locum de laude Martyr. Tunc
 omne fidei robur expanditur cum in sermones vulgi ac
 in opprobrium veneris, umque te contra idas popula-
 res insanias religioſa mente firmaveris, convinces
Silicet et repugnans, quidquid de persona tua in
injuriam Christi prophanus sermo jactaverit, p.

Refert exemplum Abraham et mentem S. Zenonis
 Veronensis qui hujus Patriarchæ in immolatione filii
 sui meritum non solum ipsius obedientia et fidei tri-
 buit, sed etiam fortitudini quam habuit se evahendi
 supra omnia probra et censuras hominum, quibus quam-
 dam ansam dabat cum respiciendi vellet omnium genito-
 torum requissimum et divissimum.